

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Стаття присвячена інституту страхування, як засобу страхового захисту інтересів всіх економічних суб'єктів. У статті визначено основні сутнісні характеристики фінансової безпеки страхових організацій. Загалом нестабільне економічне середовище функціонування негативно позначається на реальному фінансовому стані кожного страховика, тому фінансово стійкі та ініціативні на запровадження новітніх страхових продуктів компанії зможуть успішно здійснювати страхову діяльність, бути спроможними забезпечити виконання своїх зобов'язань перед споживачами страхових послуг. Визначено склад механізму управління фінансової безпеки страхової компанії.

Ключові слова: механізм; система; страхова компанія; удосконалення; управління; фінансово-економічна безпека.

Постановка проблеми. Розуміння фінансової безпеки страхових компаній є важливим, оскільки вони займають ключову позицію на ринку фінансових послуг і виконують важливу соціальну функцію щодо захисту окремих осіб і підприємств від фінансових ризиків. З одного боку, страховики можуть бути джерелом фінансової стабільності та економічного зростання, забезпечуючи фінансову безпеку та захист інвесторів і споживачів. З іншого боку, недостатня фінансова безпека страхової компанії може мати серйозні наслідки, такі як несплачені зобов'язання перед клієнтами, фінансова криза та порушення стабільності національної економіки.

Дослідження стану фінансової безпеки страхової компанії має на меті оцінити її фінансову стабільність, здатність виконувати свої зобов'язання, ідентифікація та контролювання ризиків, а також належним чином управління фінансовими ресурсами. Крім того, починаючи з часу поширення пандемії COVID-19 та зміни клімату, стало важливим розуміння фінансової безпеки страхової компанії, що може призвести до збільшення фінансових ризиків, а також до розробки нових страхових продуктів і послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На дослідження різних аспектів фінансової безпеки страхових організацій спрямовані праці вчених, зокрема А. М. Вергуна, О. С. Мирної, А. І. Ігнатюка, Н. Г. Нагайчука, А. С. Шолойка та ін. Однак і сьогодні питання про механізм фінансової безпеки страхових компаній залишається дискусійним.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте аналіз результатів досліджень показав, що на сьогодні в економічній літературі немає єдиної думки щодо складових механізму управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання, особливо страхових організацій, тому це зумовлює подальші дослідження в цьому напрямі.

Метою дослідження є вивчення теоретичних і практичних аспектів управління фінансово-економічною безпекою страхової компанії та розробка шляхів удосконалення механізму їх забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Управління фінансовою безпекою здійснюється відповідно до механізму фінансової безпеки страхової компанії. В загальному, механізм – це система елементів (цілей, завдань, методів, організаційної структури та суб'єктів) і об'єктів управління, з цілеспрямованою зміною впливу елементів управління на необхідний стан або реакцію об'єктів управління, що має вхідні посилки і результуючу реакцію.

А механізм фінансової безпеки страхової компанії – це сукупність методів, важелів та засобів, що використовуються суб'єктами системи фінансової безпеки страхової компанії для вдосконалення характеру фінансової безпеки та забезпечення фінансової, організаційної та інформаційної підтримки аналітичних характеристик.

Успішність функціонування системи фінансової безпеки страхової компанії залежить від інформаційного забезпечення послідовного та цілеспрямованого відбору релевантних інформаційних показників, необхідних для аналізу, планування та підготовки обґрунтованих управлінських рішень щодо фінансової безпеки [3].

До основних індикаторів рівня фінансової безпеки страхової компанії належать: достатність капіталу, ризику страхової діяльності, ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість та надійність, а також прибутковість діяльності (рис. 1).

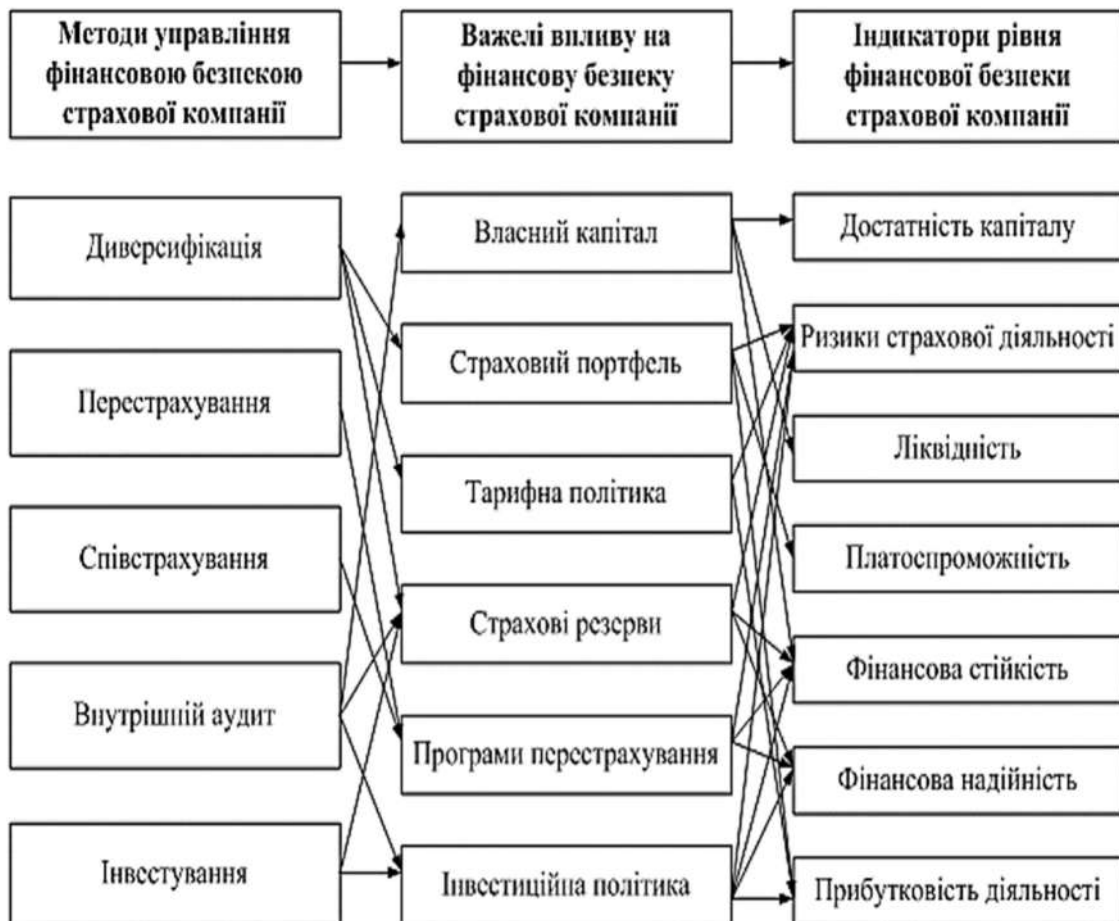

Рис. 1. Структура механізму управління фінансовою безпекою страхової компанії [8]

Основною метою управління страховою компанією в умовах зниження фінансово-економічної безпеки є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності, а також знаходження резервів покращення фінансового стану та платоспроможності. Для цього, в період економічної нестабільності, необхідно вирішити такі основні завдання управління:

1. На основі вивчення причинно-наслідкового зв'язку виробничо-комерційних, економічних і фінансових показників дати оцінку виконання плану за отриманими фінансовими ресурсами та покращити фінансово-фінансовий стан страхової компанії.

2. Виходячи з реально сформованих умов господарської діяльності та наявності власних та позикових ресурсів, прогнозувати можливі фінансові результати, економічну рентабельність, а також розробляти моделі зміни фінансово-економічного стану за різноманітних варіантів використання ресурсів.

3. Створення деяких аспектів для максимального використання економічних ресурсів і покращення економічного капіталу. З цією

метою використовується ризик-менеджмент, який представляє собою комплекс заходів, пов'язаних з підготовкою та реалізацією організаційної політики управління, які є складовими процесу управління ризиками. Кінцевою метою ризик-менеджменту у контексті фінансово-економічної безпеки є виявлення найгірших сценаріїв у діяльності страховика та усунення загроз.

Як показано на рис. 1, основними методами управління фінансовою безпекою страхових компаній є: диверсифікація, перестраховування, співстрахування, внутрішній аудит та інвестування. Платоспроможність страхової компанії є одним із показників середньострокової фінансової безпеки страхової компанії. Відповідно до Закону України «Про страхування» однією з умов забезпечення платоспроможності страхової компанії є створення страхових резервів, достатніх для покриття майбутніх страхових премій та страхового відшкодування.

На результати діяльності страхових компаній впливають такі зовнішні чинники, зокрема швидкий розвиток процесів інтеграції та глобалізації, інтернаціоналізація світового ринку страхових послуг; високий рівень мобільності, взаємопов'язаності та взаємозалежності страхового та фінансового ринків на основі нових технологій; різноманітність і потужність існуючих інвестицій; нездатність фінансових установ і наглядових органів адекватно контролювати кризові ситуації; високий рівень залежності від зовнішнього перестраховування; страхове шахрайство; недосконалість національного законодавства у страхуванні; нестабільний розвиток ринку цінних паперів країни; зростання залежності національного страхового ринку від іноземної валюти; зберігання тенденції до відтермінування виходу з фінансової кризи.

Для виконання своєї основної функції – виплати страхового відшкодування, у разі настання страхового випадку страхова компанія формує страхові резерви. Розміщення страхових резервів є основою інвестиційної діяльності страхової компанії. У зв'язку з цим правильне управління страховими резервами є одним із шляхів забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.

Законодавство України встановлює такі орієнтири розміщення коштів страхових резервів за окремими категоріями активів: безпечність, ліквідність, прибутковість, диверсифікація, відповідно до специфіки страхової діяльності.

Методологічний зміст процесу управління страховою компанією включає його подання в послідовності чотирьох етапів: визначення

мети, оцінка ситуації, визначення проблеми та пошук управлінського рішення (рис. 2).

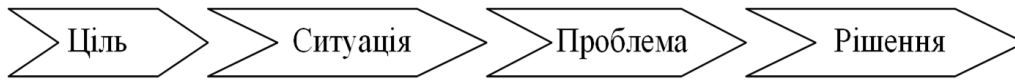

Рис. 2. Методологічні етапи процесу управління фінансово-економічною безпекою страхової компанії

Управління страховою компанією в умовах зниження фінансово-економічної безпеки, – це набір методів, які, з одного боку, дозволяють зменшити витрати, збільшити надходження грошових коштів до організації та погасити необхідні борги, а з іншого – збільшити обсяги продажів страхових послуг і отримати пропорційний прибуток (рис. 3).

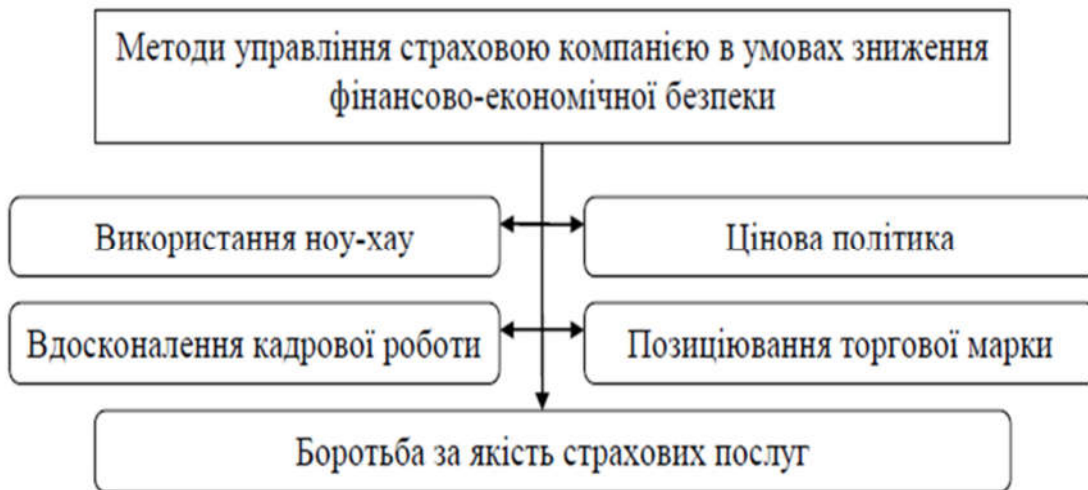

Рис. 3. Методи управління страховою компанією в умовах зниження фінансово-економічної безпеки [8]

Ці зміни мають бути суттєвими, якщо страхова компанія хоче вижити під час нестабільності ринку та залишатися прибутковою. В умовах пандемії та військово-економічної нестабільності в Україні можна використати принципи, що характеризують успішність страхових компаній:

- наявність і розміщення капіталу, ефективність його використання;
- прийнятність структури пасивів, фінансова незалежність і ступінь фінансового ризику;
- прийнятність структури активів і рівня виробничого ризику;

- оптимальність структури джерел формування оборотних засобів;

- інвестиційна привабливість і платоспроможність страхової компанії;

- ризик (неплатоспроможність) суб'єкта господарювання;

- запас її фінансової стійкості.

Сьогодні через високу інфляцію, дуже важко використовувати абсолютні показники для аналізу, але, відносні показники аналізованої страхової компанії можна порівнювати з:

- загальноприйнятими або встановленими стандартами оцінки ступеня ризику та банкрутства;

- аналогічними даними інших страхових компаній (особливо конкурентів), для визначення сильних і слабких сторін організації, а також її потенціалу;

- аналогічною інформацією за попередні роки (періоди) для виявлення та вивчення тенденцій покращення чи погіршення фінансового стану страхової компанії.

Висновки. На основі попередньо проведеного аналізу запропоновано рекомендації щодо вдосконалення механізму управління фінансово-економічною безпекою страхових організацій:

1. Можна констатувати об'єктивну необхідність трансформації ключових елементів механізму управління фінансово-економічною безпекою страхових організацій у зв'язку з із впровадженням ризик-орієнтованого підходу до регулювання страхової сфери.
2. Основні елементи поступового впровадження ризик-орієнтованого підходу, який передбачає, що зміст усіх трьох компонентів включає нові вимоги щодо рівнів капіталу, систем контролю та управління ризиками, звітності та розкриття інформації.
3. Пропонуємо використовувати корпоративну архітектуру страхової компанії на основі моделі SAM.
4. Для максимально ефективної роботи страхових організацій можлива автоматизація розрахунків тарифів, покращення відносин з клієнтами та партнерами, управління ризиками та аналітична CRM, що дозволить розраховувати оптимальні тарифи та резерви, аналізувати бази даних клієнтів, планувати та керувати цільовим маркетингом, боротися з шахрайством, управляти каналами продажів.

Удосконалення механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки страхової організації сприятиме підвищенню довіри до організації, забезпеченню їм стійкої конкурентної переваги, що в свою чергу позитивно вплине на сталий розвиток вітчизняного страхового ринку.

1. Вергун А. М., Мирна О. С. Економічна сутність механізму фінансової безпеки страхових компаній. *Інтернаука* : міжнародний науковий журнал. Сер. Економічні науки. 2019. № 11. С. 158–165. 2. Ігнатюк А. І., Шолойко А. С. Безпека страхового ринку України в умовах фінансової глобалізації : загрози та напрями регулювання. *Економіка України*. 2019. № 4. С. 18–28. 3. Нагайчук Н. Г. Фінансова безпека і стійкість страховика: порівняння понять та умов забезпечення. *Фінансовий простір*. 2018. № 3. С. 25–34. 4. Ролінський О. В., Улянич Ю. В. Візуалізація даних та фінансова безпека на страховому ринку України. *Агросвіт*. 2021. № 16. С. 45–51. 5. Ситник Н. С., Кравцова О. В. Оцінка фінансової безпеки страхового ринку в сучасних умовах. *Бізнес Інформ*. 2019. № 10. С. 219–225. 6. Хома І. Б., Абрамчук Н. А. Фінансова безпека страхового ринку України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 6. С. 13–16. 7. Чкан І. О. Стан фінансової безпеки страхового ринку України. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Економічні науки*. 2018. № 1. С. 186–191. 8. Медведєв О. К. Кваліфікаційна робота на тему: «Удосконалення механізму управління фінансово-економічною безпекою страхової компанії». ОПП «Управління фінансово-економічною безпекою» Спеціальність 073 «менеджмент» Ступінь вищої освіти : Магістр. Дніпро, 2023. 76 с. 9. Палій Є., Нагорна І. Страхування ризиків економічної безпеки підприємства. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи* : Міжнародна науково-практична конференція. 2020. С. 56–57.

REFERENCES:

1. Verhun A. M., Myrna O. S. Ekonomichna sutnist mekhanizmu finansovoi bezpeky strakhovykh kompanii. *Internauka* : mizhnarodnyi naukovyi zhurnal. Ser. Ekonomichni nauky. 2019. № 11. S. 158–165. 2. Ihnatiuk A. I., Sholoiko A. S. Bezpeka strakhovoho rynku Ukrainy v umovakh finansovoi hlobalizatsii : zahrozy ta napriamy rehuliuвання. *Ekonomika Ukrainy*. 2019. № 4. S. 18–28. 3. Nahaichuk N. H. Finansova bezpeka i stiikist strakhovyka: porivniannia poniat ta umov zabezpechennia. *Finansovyi prostir*. 2018. № 3. S. 25–34. 4. Rolinskyi O. V., Ulianych Yu. V. Vizualizatsiia danykh ta finansova bezpeka na strakhovomu rynku Ukrainy. *Ahrosvit*. 2021. № 16. S. 45–51. 5. Sytnyk N. S., Kravtsova O. V. Otsinka finansovoi bezpeky strakhovoho rynku v suchasnykh umovakh. *Biznes Inform*. 2019. № 10. S. 219–225. 6. Khoma I. B., Abramchuk N. A. Finansova bezpeka strakhovoho rynku Ukrainy. *Ekonomika. Finansy. Pravo*. 2018. № 6. S. 13–16. 7. Chkan I. O. Stan finansovoi bezpeky strakhovoho rynku Ukrainy. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. 2018. № 1. S. 186–191. 8. Medvediev O. K. Kvalifikatsiina robota na temu: «Udoskonalennia mekhanizmu upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu strakhovoi kompanii». OPP «Upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu» Spetsialnist 073 «menedzhment» Stupin vyshchoi osvity : Mahistr. Dnipro, 2023. 76 s. 9. Palii Ye., Nahorna I. Strakhuvannia ryzykiv ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. *Biznes, innovatsii, menedzhment: problemy ta perspektyvy* : Mizhnarodna nauково-praktychna konferentsiia. 2020. S. 56–57.

Zaiachkivska O. V. [1; ORCID ID: 0000-0002-8792-9204],
Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor,
Mamchur D. A. [1; ORCID ID: 0009-0000-3081-4572],
Master

¹*National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

MECHANISM OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY MANAGEMENT OF INSURANCE COMPANIES

The article is devoted to the institution of insurance as a means of insurance protection of the interests of all economic subjects. The article defines the main essential characteristics of the financial security of insurance organizations. Attention is also paid to the definition of the insurance company's financial security mechanism, which is a set of methods, levers and tools used by the subjects of the insurance company's financial security system to improve the nature of financial security and provide financial, organizational and informational support for analytical characteristics. The structure of the insurance company's financial security management mechanism is determined, which includes such indicators of the level of financial security as: capital adequacy, risks of insurance activity, liquidity, solvency, financial stability and reliability, as well as profitability. Methodological stages of the process of managing financial and economic security of an insurance company are shown, as well as methods of its management in conditions of reduced financial and economic security.

The article states that the success of insurance companies depends on the principles that characterize: the availability and placement of capital, the efficiency of its use; acceptability of the liability structure, financial independence and degree of financial risk; acceptability of the structure of assets and the level of production risk; optimality of the structure of the sources of formation of working capital; investment attractiveness and solvency of the insurance company; risk (insolvency) of the business entity; margin of its financial stability.

Based on the analysis, the article offers recommendations for improving the mechanism of managing the financial and economic security of insurance organizations, which will allow the introduction of the latest insurance products, thanks to which companies will be able to successfully carry out insurance activities, be capable, and ensure the fulfillment of their obligations to consumers of insurance services.

Keywords: mechanism; system; insurance company; improvement; management; financial and economic security.

Отримано: 19 березня 2024 року
Прорецензовано: 24 березня 2024 року
Прийнято до друку: 29 березня 2024 року